

GELENEKTEN GELECEĞE KONFERANSI 2024: “TASARIM DÜŞÜNÇESİ” KASIM 2024 FSMVÜ İSTANBUL

FROM TRADITION TO FUTURE CONFERENCE 2024: “DESIGN THINKING” NOVEMBER 2024 FSMVU İSTANBUL

Gelenek kavramı daha çok kaybolmakta iken tartışma konusu olmuş gibi görünüyor. Modernlik, özellikle 19. Yüzyılda hızlı bilimsel ve teknik gelişmelerin hayatın her alanında hissedilmesiyle sürekli ivmelenen bir ilerleme hâli ile olarak anlaşılır olduktan sonra, bazı köklü değerlerin süreksizliğinden doğan endişelerin “gelenek” denen muğlak kavramı sürekli bir düşünme ve tartışma meselesine dönüştürmüş olması muhtemeldir. Hobsbawm’ın Modernliğin çeşitli aşamalarında gelenek icat etmenin adeta gelenekselleşmiş olduğunu göstermiş olması belki marazî bir durumu işaret ediyorsa da, aslında bu modern insanının da geleceğe aktarılacak bir sürecin içinde olmayı her hâlükârda arzu ettiğini gösteriyor denebilir.

It seems like “tradition” as a concept became an issue when it begun to disappear. Especially after modernity asserted itself as the phenomenon of an ever-accelerating perpetual progress due to the impact of rapid scientific and technological developments on every aspect of daily life in the 19th century, the concerns about the discontinuity of certain deeply-rooted values might have turned the somewhat ambiguous concept of tradition into an issue of consideration and debate. Although Hobsbawm’s exposition that “inventing traditions was a tradition itself in every phase of modernity” may point out a pathological situation, it also proves that even modern humans wish to belong to a process in any way which will be carried to the future.

Mimarlık, geleneğin sürekliliği veya süreksizliğiyle ilgili olguların veya kararların en çok görünür oldukları üretim alanlarından birisidir; ne de olsa mimarlar ve patronları yaklaşık 6 yüzyıldan beri gelenek yıkmak veya yapmakla ilgililer. Bu açıdan bakıldığında Alberti’nin Sant’Andrea kilisesi için tasarladığı cephe - her ne kadar yüzlerce yıl geride kalmış bir geleneği canlandırmayı amaçlamış olsa da - Le Corbusier’nin Villa Stein cephesi kadar devrimcidir. Lâkin Modernizm’in kendisini tarihselcilikten azat etmesi ile başlayan yeni sürecin sonunda yaşanan kısa süreli “Postmodern” aranın ardından, mimarlığın gelenekleri canlandırması veya icat etmesi mümkün olmaktan çıkmış görünüyor. Modernlik sürecine sonradan katılan görece daha “geleneksel” kültürler bile bugün adım adım gelenek denen “fazla yüklü” olgudan el etek çekiyorlar. *Mimar: Architecture in Development* gibi geleneksel kültürlere yönelik popüler dergiler artık mevcut olmadığı gibi, geçen yüzyılın ikinci yarısında keşfedilen vernaküler yapılara duyulan heyecan da artık sönüp gitmiş bulunuyor. Şimdi sadece “şimdi” var gibi görünüyor. Öyleyse böyle bir dünyada geleneğin üzerine düşünmenin ve konuşmanın ne anlamı olabilir?

Architecture is one of the fields of production where the facts or decisions about the continuity or discontinuity of tradition become manifest, given that architects and their patrons have been concerned with destroying or building traditions since almost six centuries now. Looking from this angle, the façade that Alberti had designed for Sant’Andrea – although it aimed to revive a tradition dead for so many centuries – appears as revolutionary as Le Corbusier’s façade for Villa Stein. However, after the short-lived ‘Postmodern’ interlude that followed the process through which Modernism freed itself from historicism, the possibility of reviving or inventing architectural traditions vanished. Even the relatively more “traditional” cultures which lately joined the process of modernity today move away from the “over-loaded” matter called tradition. Not only popular journals focusing on traditional cultures like the *Mimar: Architecture in Development* disappeared, but also the excitement caused by vernacular buildings in the second half of the last century waned. It seems like now, “now” is the only concern. If so, where in such a world might be the meaning for thinking and talking about traditions?

Günümüzde bir tekno-kültürel pazaryerine dönüşmekte olan dünyanın giderek geleneklere daha az ihtiyacı bulunuyorken, mimarlığın “kaba maddî gerçekliği aşmaya yönelik kurgular” oluşturmasını, onun evrensel geleneği olarak görmek üzerinde düşünmek faydalı olabilir. Bu açıdan bakıldığında bir Zaha Hadid ofisinin tasarladığı Haydar Aliyev Kültür Merkezi, Aya Sofya, Tâc Mahal, Galeries Lafayette veya Johnson Wax ofis ve laboratuvar binaları gibi, ister kutsal olsun isterse dünyevî, çeşitli amaçlar uğruna maddeyi bir biçim ve ışık fenomenine dönüştürme geleneğinin bir temsilcisi olarak görülebilir. Mimarlığın formu ile maddî gerçekliği dönüştürmesi ise, onun evrensel geleneğinin bir parçası sayılabilir: günümüzün “pasif” evleri Kaşan’daki muhteşem konakların yarıdan fazla yeraltına gömülü bâdgirli odaları ile, veya “çatı bahçesi” denen Modern teras çatılar tarihöncesi bir yerleşke olan Çatalhöyük ile soybağına sahiptirler.

While the world today is becoming more and more a techno-cultural marketplace and having less and less need for traditions, it may be useful to imagine a set of universal traditions for architecture in creating “settings for surpassing the rough material reality”. Seeing from this angle, the Haidar Aliyev Center designed by Zaha Hadid Architects is - like Hagia Sophia, Taj Mahal, Galeries Lafayette or Johnson Wax office and laboratory buildings - a representative of the tradition of transforming the matter into a phenomenon of form and light for certain purposes, sacred or mundane. Architecture’s ability to transform material conditions by its form can also be counted for a part of its universal traditions: the “passive” houses today are genetically related to the buried rooms with *badgirs* in the magnificent mansions of Kashan, just as the modern “roof gardens” are genetically related to the prehistoric Çatalhöyük settlement.

Mimarlık yapay topoğrafyalar yaratma işidir; bu sayede ile dünyanın içinde mümkün olabilecek bir “yer”i kuvveden fiile geçirir. Atina Akropolü ile Süleymaniye Külliyesi, düzensiz bir topoğrafyadan düzenli ama yapay bir yer meydana çıkarmaları açısından doğal olarak Reidy’nin Rio de Janeiro’daki Pedregulho Apartman Bloğu veya Ando’nun Awaji Adası’ndaki Su Tapınağı ile akraba sayılırlar. Diğer taraftan “yer”in hâlihazırda mevcudiyetini kabullenip ona uyma iradesi olan “bağlam” arayışını,

değişimin tarihsel olarak çok yavaş yaşandığı kadim şehirlerdeki bir durumu belli bir ölçüye kadar amaçlayan yeni icat edilmiş bir gelenek olarak düşünebiliriz. Roma Forumu birbirine benzeyen ama farklı sayısız abideyle dolu olduğu gibi, herhangi bir tarihî Yemen kasabası da aynı tarzın çeşitlemelerinden oluşan anonim bir dokuya sahipti. 20. Yüzyılın ikinci yarısında eski şehirlerin bağlamsal özellikleri yeniden hatırlandı. Le Corbusier'nin Venedik Hastanesi projesi, Sedad Hakkı Eldem'in İstanbul'daki Sosyal Sigortalar Kurumu veya Herzog & De Meuron'un Unterlinden Müzesi'ni az ya da çok bu geleneğin çizgisinde görmek yanlış olmaz.

Architecture is about creating artificial topographies; by this means it actuates the possibility of a “place” within the world. In this respect, the Acropolis in Athens and Süleymaniye Complex in İstanbul, which created orderly but artificial sites out of irregular topographies, are inherently related to Reidy's Pedregulho Housing Complex in Rio de Janeiro or Ando's Water Temple in the Awaji Island. Besides, the contextual approach to the site accepts the pre-existence of a place and submission to its characteristics. We may regard the contextual approach as a newly invented tradition which aims to recreate to some extent the situation in old cities where change was slow. Just like the Roman Forum was filled with many similar but still different monuments, any given historic town in Yemen has an anonymous fabric made of variations of the same style. In the second half of the 20th century, the contextual aspects of old cities were remembered. One may justifiably consider Le Corbusier's Venice Hospital project, Sedad Hakkı Eldem's Social Security Complex in Istanbul or Herzog & De Meuron's Unterlinden Museum in Colombo more or less in the line of the contextualist tradition.

Mimarlıkta kültürel, coğrafi ve üslupsal farklılıklara odaklanmayan yeni bir “gelenek” anlayışı ancak mimarlığın ta kendisini, yani özündeki meseleyi zamana veya yere bağlı olmayan bir gelenek olarak görmek sayesinde mümkün olabilir. Söylenmesi ortaya koymasından kolay olan bu yeni gelenek perspektifini sorgulamaya başlamak mimari yapıların yapay zekâ ile tasarlanabileceği ve makinelerce 3B olarak basılabileceği bir yakın gelecek için daha da büyük bir önem arz ediyor. Bu nedenle ezelden beri insanın duygu, düşünce ve eylemlerine eşlik eden ve mimarlığın da özünü teşkil eden “tasarım düşüncesi”nin evrensel niteliklerini tanımlayacak ve açıklayacak bir çerçeveyi belirlemede fayda var. Altbaşlığı “**Tasarım Düşüncesi**” olan **Gelenekten Geleceğe 2024** Konferansı tam da bunu amaçlıyor.

A new conception of tradition in architecture, which is not focused on cultural, geographical and stylistic differences can be possible as long as the very core of architecture itself is seen as the tradition which is not bounded either with time or location. It may be easy to talk about this new perspective of tradition than to establish it, but it is crucial to start questioning it for the near future when the buildings may be designed by AI and constructed with 3D printers. Therefore, it may be helpful to set up a framework which will determine and explain the universal qualities of “design thinking”, which has been accompanying the feelings, thoughts and actions of humans since the time immemorial, and which is also the core of architecture. This is the very objective of the “From Tradition to Future 2024 Conference” with the subtitle “Design Thinking”.